

DYSLEXIEPROTOCOL PARCIVAL COLLEGE

2025-2026

INLEIDING	2
ALGEMENE INFORMATIE OVER DYSLEXIE	3
Wat is dyslexie?	3
Algemene kenmerken van dyslexie	3
Nevenkenmerken van dyslexie	3
VISIE OP DYSLEXIE	4
DYSLEXIESIGNALERING	5
FACILITEITEN VOOR LEERLINGEN MET DYSLEXIE	6
Algemene faciliteiten	6
Tijdverlenging	6
Aangepaste spellingbeoordeling	6
Vergrotingen	6
Toetsen op enkelzijdig papier:	6
Luisterboeken bij (jeugd)literatuur	6
Specifieke faciliteiten	6
Werken met een laptop	7
Gebruik van Kurzweil	7
Mondeling toetsen	7
BEGELEIDING	7
Docenten in de klas:	7
Ondersteuningsgroep:	8
INZET VAN LEERLINGEN ZELF	9
We verwachten dat de leerling:	9
In de les:	9
Met betrekking tot het huiswerk:	9
Bijlage I: Hulpmiddelenkaart	10

INLEIDING

In het dyslexieprotocol wordt beschreven hoe we op het Parcival College omgaan met dyslexie. We vinden het van belang dat leerlingen vroeg leren omgaan met hun dyslexie en goed begeleid en ondersteund worden.

Ons dyslexieprotocol is gebaseerd op het landelijk dyslexieprotocol voor het voortgezet onderwijs (Masterplan dyslexie, 2013).

Het dyslexieprotocol:

- Geeft richting hoe dyslectische leerlingen op het Parcival College wordenesignaleerd.
- Hoe leerlingen met een dyslexieverklaring ondersteund worden.
- Welke begeleiding wij bieden en welke compenserende en dispenserende maatregelen er mogelijk zijn.

Met betrekking tot dyslexie zijn de ondersteuningscoördinatoren het aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en docenten.

ALGEMENE INFORMATIE OVER DYSLEXIE

Wat is dyslexie?

Stichting Dyslexie Nederland (SDN, 2016) definieert dyslexie als volgt:

“Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking.”

Dyslexie is een aangeboren en erfelijk bepaalde leerstoornis met een neurologische basis, waarbij de kern van het probleem ligt in het vlot lezen en spellen van woorden.

Bij leerlingen met dyslexie blijven de resultaten van lezen en/of spellen duidelijk achter bij de andere schoolvakken, in vergelijking met leeftijdsgenoten en wat er gezien de intelligentie verwacht zou worden. Bovendien blijven de problemen bestaan, ondanks extra begeleiding.

Algemene kenmerken van dyslexie

- Ernstige lees- en/of spellingproblemen.
- Het trage moeizame leesproces is specifiek voor lezen en spellen.
- Ondanks voldoende gelegenheid tot leren en het voorzien van extra instructie en oefening (ook wel remediëring genoemd) blijft het stadium van automatisering onbereikbaar (bijvoorbeeld: de leerling ‘spelt’ het woord in zijn/haar hoofd).
- Het tekort aan automatisering dat aan deze verschijnselen ten grondslag ligt, blijkt uit een opmerkelijke daling van de kwaliteit van de taakuitvoering: wanneer op hetzelfde taakniveau tegelijkertijd ook aandacht moet worden gegeven aan een andere taak, en/of wanneer het te lezen of te spellen materiaal moeilijker wordt, en/of de spanning of tijdsdruk toeneemt
- Er worden tekorten geconstateerd in de toegankelijkheid van taalkennis, tekorten in de automatisering van complexe vaardigheden en tekorten in de fonologische verwerking (de interne verwerking van klanken).

Nevenkenmerken van dyslexie

Leerlingen kunnen ook op andere gebieden belemmeringen ervaren. Niet iedere leerling hoeft hier echter in dezelfde mate hinder van te ondervinden (Braams, 2019):

- Mondelinge vaardigheden (bijvoorbeeld moeite vlot te vertellen)
 - Rekenvaardigheden (bijvoorbeeld moeite met het automatiseren van de tafels)
 - Begrijpend leesvaardigheden (door de moeite van het technisch lezen blijft er soms minder tijd over voor begrijpend lezen)
 - Schrijfvaardigheden (bijvoorbeeld moeite om een heldere structuur te hanteren) - Moeite met het aanleren van moderne vreemde talen (bijvoorbeeld moeite het aanleren van nieuwe letter-klankkoppelingen)
 - Geheugen (bijvoorbeeld moeite met het onthouden van instructies)
 - Aandacht/concentratie (bijvoorbeeld moeite met het uitvoeren van meerdere opdrachten tegelijk)
 - Plannen en organisatie (bijvoorbeeld moeite met het plannen van schoolwerk)
- Sociaal-emotioneel functioneren: Leerlingen met dyslexie moeten zich over het algemeen meer inspannen bij schoolse taken. Zij kunnen faalangst ontwikkelen of gedemotiveerd raken

VISIE OP DYSLEXIE

Leerlingen reageren op verschillende wijze op de vaststelling van dyslexie. Voor sommige leerlingen is het een opluchting, omdat er een verklaring is voor de achterblijvende lees- en spellingresultaten. Voor andere leerlingen kan het een zware belasting zijn. Zij hebben er moeite mee te accepteren dat dyslexie gezien wordt als een blijvende beperking. Dit kan in het dagelijkse schoolleven betekenen dat ze veel inspanning leveren voor een taaltoets, zonder bijbehorend resultaat. Het kan frustrerend zijn dat klasgenoten met minder moeite een beter cijfer halen. Leerlingen hebben vaak hun eigen strategieën ontwikkeld die het omgaan met dyslexie vergemakkelijken.

Op het Parcival College vinden we het belangrijk dat leerlingen inzicht krijgen in hun sterke en zwakke kanten. Hiermee kan voorkomen worden dat zij faalangst ontwikkelen. Dyslexie kan samengaan met emotionele problemen en een lage zelfwaardering. De reacties vanuit de omgeving kunnen van invloed zijn op de mate waarin leerlingen in staat zijn hun beperkingen te compenseren.

We vinden dat begeleiding met betrekking tot dyslexie zoveel mogelijk in de klas zelf moet plaatsvinden. Leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben door het vele extra oefenen op de basisschool vaak al frustraties opgedaan. Het Parcival College probeert zoveel mogelijk aan te sluiten bij de sterke kanten van de leerling. Dit wordt gedaan door de leerling meer inzicht te laten krijgen en ondersteunen om hun kwaliteiten in te zetten. Een steunende, begripvolle omgeving bieden voor de leerling vinden we van belang, waarbij leerlingen zo veel mogelijk positieve ervaringen opdoen en er open wordt gesproken over dyslexie.

Hierbij hebben docenten in de klas een cruciale rol in de pedagogische en didactische ondersteuning in de klas. Er vindt geen remediëring plaats buiten de klas. In de klas denken docenten mee met de leerlingen hoe zij de leerstof het beste kunnen aanpakken.

DYSLEXIESIGNALERING

Vaak wordt dyslexie vastgesteld op de basisschool. Soms komt pas in het voortgezet onderwijs naar voren dat er sprake is van dyslexie. Deze leerlingen hebben op de basisschool hun dyslexie vaak kunnen compenseren door bijvoorbeeld een hogere intelligentie of door heel hard te werken. In het voortgezet onderwijs zal een groter beroep worden gedaan op de woordherkenning en teksten worden langer, waardoor leerlingen tegen meer problemen aan kunnen lopen.

Bij een vermoeden van dyslexie (door ouders, mentor of docent) wordt dit gemeld en besproken met de ondersteuningscoördinator. Als de taaldocenten dit vermoeden bevestigen, volgt een didactische screening op school. Op basis van deze screening en de didactische gegevens adviseert de orthopedagoog of er extern een vervolgonderzoek kan plaatsvinden. De kosten voor het dyslexieonderzoek worden niet vergoed door de school en dienen zelf te worden aangevraagd door ouder(s)/verzorgers.

Alle leerlingen met een dyslexieverklaring hebben recht op compenserende en dispenserende maatregelen. Door het inzetten van deze faciliteiten probeert het Parcival College tegemoet te komen aan de belemmeringen die leerlingen door hun dyslexie kunnen ondervinden.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene en specifieke faciliteiten die het Parcival College kan bieden. De meeste leerlingen kunnen met de algemene faciliteiten goed hun schoolloopbaan vervolgen. Voor sommige leerlingen is maatwerk nodig. Adviezen van externe hulpinstanties en wensen kunnen worden besproken met de ondersteuningscoördinator, de leerlingbegeleider en de orthopedagoog. Hierbij wordt er gekeken naar de mogelijkheden die op het Parcival College kunnen worden ingezet.

Aan het begin van het jaar of bij vaststelling van dyslexie worden de faciliteiten met de leerling besproken. De leerling krijgt een overzicht van de mogelijke hulpmiddelen en deze worden toegelicht. De leerling bepaalt samen met zijn/haar ouders van welke hulpmiddelen hij/zij gebruik wil maken. Dit wordt besproken met de leerlingbegeleider en dan vastgelegd in de hulpmiddelen kaart (zie bijlage I). Deze kaart wordt met de mentor en docenten gedeeld zodat ze op de hoogte zijn van de gekozen hulpmiddelen.

Algemene faciliteiten

Tijdverlenging

- Leerlingen met dyslexie hebben recht op extra tijd of een aangepast (ingekort) proefwerk. In dat laatste geval geeft de docent aan welke vragen niet gemaakt hoeven te worden.
- In de hogere klassen heeft de leerling recht op extra tijd bij een toets of S.O. (gebaseerd op een maximum van 30 minuten voor een Centraal Schriftelijk Examen, ofwel 10 minuten per lesuur van 60 minuten).

Aangepaste spellingbeoordeling

- Aangepaste spellingbeoordeling voor klas 7 en 8 (er wordt een letterbeoordeling gegeven in deze klassen).
- In klas 9 tot en met 12 wordt bij schrijftoetsen, indien mogelijk, rekening gehouden met de dyslexie.

Vergrotingen

Leerlingen mogen gebruik maken van vergrotingen. Les- en toetsmateriaal moet duidelijk, overzichtelijk en in getypte vorm worden aangeboden in Lettertype Arial.

Toetsen op enkelzijdig papier:

Leerlingen kunnen toetsen op enkelzijdig papier krijgen voor meer overzicht

Luisterboeken bij (jeugd)literatuur

De leerling mag tijdens het lezen als ondersteuning gebruik maken van een luisterboek. De aanschaf/huur hiervan valt onder de verantwoordelijkheid van ouders.

Specifieke faciliteiten

Onderstaande faciliteiten kunnen worden gegeven na overleg met de ondersteuningscoördinator, en waar nodig met de orthopedagoog.

Werken met een laptop

Het gebruik van een laptop is toegestaan voor leerlingen met dyslexie. Na overleg met de ondersteuningscoördinator mag de leerling gebruik maken van de computer wanneer dit voordeel oplevert. Hierbij mag de computer niet afleidend zijn van het schoolwerk.

Gebruik van Kurzweil

Het Parcival College heeft een schoolbrede licentie voor Kurzweil. Dit programma kan worden ingezet voor auditieve ondersteuning bij het maken van toetsen in de bovenbouw. Mocht een leerling hier gebruik van willen maken, wordt hij/zij uitgenodigd voor een Kurzweil training die wordt gegeven door de leerlingbegeleider. Deze vindt op school onder leiding plaats en wordt in twee lesuren gegeven.

In de bovenbouw is de taakbelasting voor dyslectische leerlingen hoger door de toename van (grotere) leesteksten. Het gebruik van Kurzweil wordt daarom alleen in de bovenbouw ingezet. Bij uitzondering kan er worden gekeken of een leerling uit de onderbouw ook gebruik kan maken van Kurzweil. Het programma kan alleen worden ingezet voor leestoetsen of leesonderdelen bij een toets.

Leerlingen kunnen Kurzweil ook thuis gebruiken ter ondersteuning van leerwerk. Kurzweil kan echter niet de gehele lesmethode vervangen, omdat digitale boeken niet te verkrijgen zijn.

Mondeling toetsen

Mondeling toetsen kent praktische bezwaren in het voortgezet onderwijs. In de hogere klassen wordt er alleen gewerkt met Kurzweil, omdat mondelinge afname van schriftelijke toetsen niet is toegestaan in verband met de eisen die gelden voor het Centrale Eindexamen. In hogere klassen heeft het gebruik van Kurzweil voordelen boven het mondeling toetsen, omdat leerlingen zelf kunnen terugbladeren en de eigen antwoorden kunnen controleren.

Leerroute mavo zonder Frans

Op onze school bieden wij de leerroute 'mavo zonder Frans' aan. Voor sommige leerlingen met dyslexie is het fijn of gunstig om de mavo (vmbo-TL) te doorlopen met een vreemde taal minder in hun vakkenpakket. In plaats van het vak Frans krijgen leerlingen die deze leerroute volgen de vakken koken en tuin. Deze route is te kiezen voor leerlingen met een enkelvoudig TL-advies en dyslexie. Deze leerroute kan worden gekozen bij de start op het Parcival College en heeft invloed op de schoolloopbaan van de leerling. De leerling doorloopt bij keuze van deze leerroute de gehele mavo, waarna hij/zij kan doorstromen naar het mbo of havo. De route zonder Frans, sluit de weg naar 9 havo af.

BEGELEIDING

Docenten in de klas:

- Hebben een signalerende rol en nemen contact op met de mentor/ondersteuningscoördinator mocht een leerling vastlopen of cognitief, didactisch of emotioneel gebied
- Ondersteunen leerlingen door een accepterende, steunende houding in de klas en bieden hulp waar nodig
- Bieden de mogelijkheid dat leerlingen langer kunnen doorwerken aan een toets. - Waar nodig bieden zij de mogelijkheid een toets in te korten
- Bieden de mogelijkheid de leerling te laten werken met Kurzweil

Ondersteuningsgroep:

Aan de start van het schooljaar worden met alle dyslectische leerlingen besproken welke hulpmiddelen ze het schooljaar willen inzetten. Dit wordt gedaan aan de hand van de hulpkaart:

- Deze wordt samen met de leerling ingevuld.
- De hulpmiddelen worden met de leerling besproken. Ook wordt er besproken wat de verwachtingen zijn van de leerling.
- De leerlingbegeleider vult samen met de leerling de besproken hulpmiddelen in op de kaart. De leerling heeft daarna nog de mogelijkheid om deze kaart thuis te bespreken
- De leerlingbegeleider deelt de ondertekende kaart met het ondersteuningsteam, de mentor en de docenten.

Bij overige vragen door het jaar heen kan de leerling contact opnemen met de leerlingbegeleider.

Leerlingen met dyslexie hebben recht op een aantal faciliteiten waardoor hun zelfredzaamheid vergroot kan worden. Uit ervaring weten we dat leerlingen met dyslexie harder moeten werken dan een gemiddelde leerling. Het ordenen van werk, het maken van plannen is voor de meeste leerlingen met dyslexie van belang. De leerhouding is voor leerlingen met dyslexie essentieel.

We verwachten dat de leerling:

In de les:

- Zelf aangeven wanneer er extra hulp nodig is.
- Zelf aantekeningen van medeleerlingen kopieert, of eventueel vraagt om hulp
- Zorgt dat het huiswerk goed opgeschreven wordt (vraag een klasgenoot om hulp)
- Goede inzet toont, ook bij vakken die moeilijk zijn.
- Aan kan geven waarom hij/zij geen gebruik maakt van tijdverlenging bij toetsen.
- Zichzelf inschrijft voor extra tijd en Kurzweil tijdens toetsweken (bovenbouw).

Met betrekking tot het huiswerk:

- Iedere dag huiswerk maakt.
- Een goede planning maakt per week.
- De talen gespreid leert: een richtlijn is 15 minuten per dag.

Bijlage I: Hulpmiddelenkaart

Naam leerling:

Hulpmiddel	Ik wil hier wel/geen gebruik van maken. Doorhalen wat niet van toepassing is.	Voor specifiek vak. Zo ja, vak hieronder noteren.
Kurzweil: gebruik van Kurzweil (voorlees-/meeleesprogramma) tijdens de toetsen zodat je sneller teksten door kan nemen	Wel/ geen	
Tijdverlenging: Kan zowel door extra tijd voor een toets als door een verkorte toets (minder vragen dan klasgenoten)	Wel/ geen	
Aangepaste beoordeling spellingsfouten: bij de vakken waar spelling wordt meegerekend minder aftrek voor spellingsfouten	Wel/ geen	
Vergrotingen: Leerlingen mogen gebruikmaken van vergrotingen. Les- en toetsmateriaal moet duidelijk, overzichtelijk en in getypte vorm worden aangeboden in Lettertype Arial.	Wel/ geen	
Toetsen op enkelzijdig papier: Leerlingen kunnen toetsen op enkelzijdig papier krijgen voor meer overzicht	Wel/ geen	
Luisterboeken bij (jeugd)literatuur: De leerling mag tijdens het lezen als ondersteuning gebruik maken van een luisterboek. De aanschaf/huur hiervan valt onder de verantwoordelijkheid van ouders.	Wel/ geen	

Datum:

Handtekening leerling:

Handtekening OG:

Halverwege het jaar (.....-.....- 2024) evalueren we hoe de gekozen maatregelen bevallen en of er nog aanpassingen moeten worden gedaan.